
Taneční sympozium
v Oxfordu: Tanec při výročích
a dalších příležitostech

Petra Dotlačilová

Ve dnech 21. a 22. dubna 2015 se v prastarém univerzitním městě Oxfordu ve Velké Británii konal již 17. ročník tanečního sympozia, které pořádá muzikolog **Michael Burden** a taneční historička **Jennifer Thorpová**. Sympozium se tradičně zaměřuje především na taneční umění 17., 18. a 19. století a každý rok má specifické téma; tentokrát se příspěvky zabývaly komorním, dvorským, divadelním a společenským tancem při výročích a dalších významných příležitostech (Dancing for Anniversaries and Occasions: Chamber, Court, Theatre & Assembly).

Během dvoudenní konference zaznělo dvacet referátů, které byly rozděleny do několika tematických celků: *Královské rodiny na dvorech a v divadlech, Versailles a Paříž v 17. a 18. století, Politika v tanečním sále, Ohýbání a protest, Choreografie a výchova, Bály a oslavy, Zobrazené tance* (sekce zaměřená na taneční ikonografii). V první části byly představeny případové studie několika zajímavých tanečních představení uspořádaných u příležitosti královských oslav. Známa taneční historička z londýnské školy Trinity Laban **Anne Dayeová** promluvila o dvorském divadelním představení typu „masque“ s názvem *Salmacida Spolia*, jež bylo uvedeno na Vánoce roku 1640 na počest francouzské královny

Marie Medicejské v Londýně. Jednalo se o poslední představení tohoto typu v Anglii, jelikož dvůr byl brzy poté rozpuštěn. Dayeová analyzovala obsah díla z politického hlediska (dílo reflektovalo aktuální polické dění) a promítla též zajímavé ukázky tanečních kostýmů od umělce Iniga Jonese. Badatelský tandem **Olive Baldwinová a Thelma Wilsonová** představil svým charakteristicky poutavým způsobem oslavy u příležitosti sňatku krále Jiřího III. s princeznou Šarlotou Meklenbursko-Střelickou v roce 1761 a také, jakou úlohu měl tanec v divadelních produkcích, které mladý manželský pár pravidelně navštěvoval. První blok uzavřela **Jennifer Thorpová** s divadelní produkcí související s připravovaným sňatkem královské princezny Anny a Viléma Oranžského mezi lety 1733 a 1734. Thorpová posluchačům přiblížila inscenace nového divadla Goodman's Fields, jako například *Šťastný sňatek (Happy Nuptials)*, *Britannia* a *Královští milenci (Royal Lovers)*, i další události, plesy a ohňostroje, jimiž město oslavovalo královskou svatbu téměř padesát dní. Druhá část nás přenesla do kontinentální Evropy: **Iris Julia Buhleová**, německá taneční badatelka působící na pařížské Sorbonne Nouvelle, ve svém příspěvku shrnula zásadní taneční příležitosti ve Versailles od dob Ludvíka XIV. po revoluci, což

ilustrovala bohatou ikonografií, především scénografie a kostýmů. Zcela opačnou stránkou pařížské zábavy se zabýval americký muzikolog **John Romey**, který poukázal na cestu melodií dvorského baletu na pařížskou ulici, konkrétně na Pont Neuf. Zde stávali lidoví baviči s niněrou a hráli písňové parodie dvorské kultury, Romey na tento nástroj některé z populárních melodií sám zahrál. **Ute Dorothea Sauerová** z Technické univerzity v Drážďanech promluvila o rozdílných adaptacích témat dvorského baletu podle kontextu (politického, společenského), v němž byly uvedeny. Zajímavé byly zejména příklady z dvorů v Drážďanech a Stuttgartu, kde se dochovalo relativně mnoho pramenů pro studium dvorské kultury 17. století. Pestrou ikonografií tanečních kostýmů nabídl též **Lionel Sawkins** z Roehampton University, jehož příspěvek pojednával o velmi populární opeře Lullyho a Quinaulta *Isis* z roku 1677, která se nedávno dočkala své první moderní edice a v níž měly tanec a pantomima významné funkce. Sekce *Politika v tanečním sále* obsahovala dva příspěvky. První, s názvem *Tančení a umírání pro Napoleona: Ples Schwarzenberků v Paříži*, přednesla zástupkyně české taneční vědy **prof. Helena Kazárová**. Zmíněný ples zorganizoval roku 1810 rakouský velvyslanec v Paříži Karel I. Filip ze Schwarzenberka na počest Napoleonova sňatku s Marií Luisou Rakouskou a mezi pozvanými byla i Paulína (Paulina) ze Schwarzenberka. Tragický požár ukončil předčasně tuto akci, na níž zcela zbytečně Paulina zahynula spolu s dvacítkou dalších hostů. Archiv zámku v Českém Krumlově, kde kněžna často pobývala, poskytl zajímavé materiály

vztahující se k této události, jako například Paulinin diář či plesové šaty a boty její dcery Marie Pauliny, s nimiž prof. Kazárová mezinárodní publikum seznámila. Belgický badatel **Cornelis Vanistendael** se podíval na napoleonské období z jiné perspektivy: ve svém příspěvku nabídl hypotézu a také dost přesvědčivé argumenty, že díky důstojníkům napoleonské armády se francouzská taneční kultura rozšířila a usadila v mnoha místech po Evropě. Na příkladu z jižního Holandska Vanistendael sledoval společensko-kulturní vazby a dopady přítomnosti francouzských vojáků. Sekce s poněkud zvláštním titulem *Ohýbání a protest* obsahovala dva kuriózní případy z londýnského společensko-divadelního prostředí. **Anna Mouatová** z Univerzity v Calgary představila módní výstřelek z prvního dvacetiletí 19. století – zde šlo o ohýbání doslovné: *dandizettes*, dámská verze dandyů, se objevovaly na plesech a v divadle, podivně předkloněné a s vycpávkou na zádech (tzv. Grecian belt – řecký opasek). Mouatová se opírala jak o velké množství zobrazení tohoto jevu (většinou karikatury), tak o svědectví současníků. Bizarní zjev těchto „obětí módy“, většinou z řad aristokracie, přisuzovala potřebě demonstrovat svou nadřazenost. **Michael Burden** se ve svém příspěvku rovněž zabýval ikonografickým materiálem, konkrétněji známým tiskem *The prospect before us* zobrazujícím tanečnice v nově otevřeném King's Theatre a především jeho pozdější parodií. V tomto případě se jednalo o obrazné ohýbání reality, či snad o ohýbání tanečnic pod jejich údělem a na protest proti němu. Zmíněná karikatura

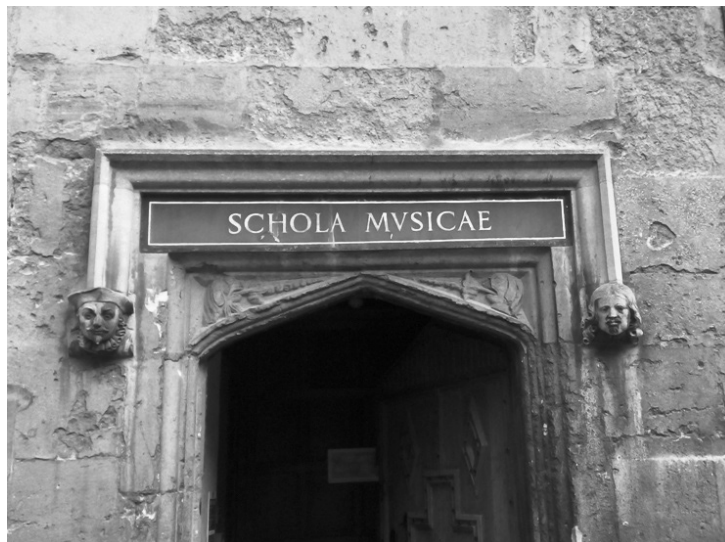

Taneční symposium
v Oxfordu 2015,
přednášející
prof. Helena Kazárová

již nezobrazuje tanečnický před vyprodaným hledištěm, ale na ulici v otrhaných hadrech. Tím ilustruje jejich skutečnou situaci, když místo prosperity „dřeli“ bídu s nouzí.

Druhý den konference odstartoval příspěvek s tématem choreografie a vzdělávání. **Hanna Walsdorfová** z Lipské univerzity se zaměřila na balet *La Naissance de Monseigneur le Duc de Bretagne* zatančený žáky kolegia Ludvíka Velikého, jenž byl uveden u příležitosti narození francouzského královského potomka v roce 1704. Zajímavostí tohoto kusu je, že okamžik zrození (časový) je přímo převeden do baletní formy. Walsdorfová též zdůraznila vzdělávací a reprezentační funkci baletů v kolegiu, v nichž vystupovali žáci této instituce. Další německá badatelka, **Carola Finkelová**, představila téměř neznámou německou choreografii z počátku 18. století znanou ve Feuilletově notaci, nesoucí název *La princesse de Darmstadt*. Jejím autorem byl taneční mistr Olivier působící poblíž Darmstadtu a Finkelová se domnívá, že tento rukopis měl sloužit k tomu, aby

její autor získal místo na tamním dvoře. Soukromý sběratel tanečních litografií **Keith Cavers** již tradičně ohromil publikum vzácnými ukázkami ze své sbírky. Tentokrát se věnoval zobrazení tanečnice na špičkách, aby dokázal, že Marie Taglioni nebyla v roce 1831 zdaleka první, kdo na scéně Opery (či jiných divadel) vystupoval ve střevících s vyztuženou špičkou. Nejstarší a nejvzácnější příklady z jeho sbírky pocházely už z let 1813 (skica z Didelotova baletu a obrázek Mlle Lupinové) a 1815 (tanečnice Genevieve Gosslandová na špičce). Cavers tedy navrhl oslavit dvousetleté výročí špičkových střeviců na scéně! Předposlední panel nabídl tance na plesech a oslavách v různých koutech Evropy. **Mary Collinsová** z Královské hudební akademie uvedla příklad z Dublinu: irsko-anglická šlechtická rodina Connollyova proslula pořádáním tanečních zábav jak ve městě, tak na jejich venkovském sídle Castletown House. Collinsová ve svém příspěvku vycházela zejména z deníkových zápisů a dopisů, v nichž

Bodleyova knihovna,
Oxfordská univerzita

jsou různé taneční příležitosti popsány. Doktorandka z pražské HAMU **Petra Dotlačilová** promluvila o tanci na plesech a oslavách v Itálii druhé poloviny 18. století, konkrétně v Miláně a v Římě. Cenným zdrojem informací o této vitální společenské scéně se staly dopisy osvícenců bratří Pietra a Alessandra Verriů, jejichž politické a společenské postavení je nutilo účastnit se všech společenských akcí, třeba i proti jejich vůli. Sourozenci žili dlouhá léta každý v jiném městě a dopisy si vyměňovali téměř denně, což nám umožňuje srovnat charakter zábav vyšší společnosti v těchto dvou městech. Prezidentka Evropské asociace tanečních historiků **Madeleine Inglehearnová** nás přenesla zpět do Anglie, aby popsala praxi veřejných shromáždění (Assembly) v Yorku. Kromě vyjádření nacionalismu tato událost sloužila k setkávání mladých lidí a společnému tanci, což ilustrují mnohá dobová svědectví.

Ikonografické materiály jsou při studiu taneční historie nepostradatelné a, jak vyplývá z textu, mnoho z přednášejících

jimi své prezentace podložilo. Závěrečná sekce konference byla ikonografií věnována zcela a zaměřovala se především na taneční kostým v různých epochách. Soukromý sběratel tanečních litografií z období romantismu **John Gill** se rozhodl zaměřit na analýzu zobrazování Cikánek v romantických baletech, což ilustroval množstvím velmi ojedinělých a krásných litografií, například obrazem Fanny Elsslerové v *La Gitana* Filippa Taglioniho. **Alexander Schwan** z berlínského divadelního institutu se též zabýval baletem 19. století, zaměřil se ale na prolínání květomluvy do tance. Na příkladech baletů Paola Taglioniho *Thea* (1847), uvedeného v Londýně a později v Berlíně a Miláně, a pozdějšího *Bell Flower Ballet* (1890) z Londýna zkoumá vztah významu květin a květomluvy ke slavnostním příležitostem, v jejichž rámci byly „květinové balety“ uvedeny. Poslední přednášející byla **Joanna Jarvisová**, kostýmní návrhářka, která v současnosti píše disertační práci na téma tanečních kostýmů a jejich vztahu ke každodenní

módě a k ženskému tělu v pozdním 18. století. Její příspěvek se zaměřil na maškarní bály v Londýně roku 1782, na nichž se objevily menuety a kadrily v choreografii J.-G. Noverra. Poskytla mnoho příkladů populárních maškarních kostýmů a jejich význam pro danou společnost: převlek umožnil experimentování v módě, které by jinde nebylo přípustné, a tedy větší možnost sebevyjádření.

Taneční symposium v Oxfordu opět poskytlo mnoho podnětných materiálů k diskusi a dalšímu objevování v oboru. Je

důležitou platformou k setkávání, jelikož odborníci na tak specifickou problematiku, jako je taneční umění 17.–19. století, mají velice málo obdobných příležitostí. České taneční badatelky zde vystupují pravidelně a rozšiřují tím nejen kontakty se zahraničními kolegy, ale i povědomí o české taneční vědě. Jen je škoda, že tak významné symposium neprodukuje publikaci příspěvků, což by bylo pro obor velice přínosné. Příští konference v Oxfordu se uskuteční ve dnech 19. a 20. dubna 2016 a jejím tématem bude *Výuka tance*.